

показав, що основні засоби відіграють визначальну роль у формуванні економічних показників розвитку аграрних підприємств, інвестування коштів у оновлення основних засобів прискорюють заміщення об'єктів основних засобів. Також високий відсоток фізичного зносу та рівень моральної зношеності основних засобів потребує застосування інноваційних механізмів оцінки вартості. В комплексі з совісною експлуатацією та своєчасним оновленням складу основних засобів, доцільним є ведення прогресивної амортизаційної політики [2].

Останні роки показують, що проявляється збільшення ролі речових факторів виробництва основних фондів. Основними проблемами є їхнє збереження, переоснащення для подальшої роботи на підприємстві. Завдяки ефективному використанню основних фондів відбувається збільшення обсягу виробництва, просування продукції в більшій кількості, завоювання нових сегментів ринку, покращення аграрного сектору та вплив на економіку в цілому. Тому, можна сказати, що ефективність використання основних засобів стає на перший план у процесі вивчення та подальшого аналізу діяльності підприємств.

Література

1. Колеснік Я. Відтворення основних засобів: види, форми та джерела фінансування / Я. Колеснік // Збірник Дніпропетровського державного аграрного університету. – 2009. – №4. – С.130-133.

2. Палюх М.С., Матвійчук Л.О. Оцінка стану та використання основних засобів в аграрному секторі економіки // Сталий розвиток економіки. – 2015. – № 2 [27]. – С.208-214.

3. Палюх М.С. Сучасні проблеми ведення обліку основних засобів // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. В.Гнатюка. Серія: економіка. – 2002. – №13. – С. 142-144.

4. П(С)БО № 7 „Основні засоби”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. № 92 зі змінами і доповненнями.

5. Сук Л.К. Класифікація активів сільськогосподарського підприємства / Розвиток бухгалтерського обліку: теорія, професія, міжпредметні зв'язки: збірник матеріалів ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. (26 лютого 2015 р.; м. Київ) / Відпов. за вип. Б. В. Мельничук. – К: ННЦ „ІАЕ”, 2015. – С. 162-163.

Світлана Козяр, Ірина Белова

Тернопільський національний економічний університет

ПОЗАБАЛАНСОВИЙ ОБЛІК В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Питанням позабалансового обліку в Україні присвячені праці Бруханського Р.Ф [2], Палюха М.С. [8], Пушкара М.С. [7], Палія В.Ф. [6], Скирпан О.П. [2; 8], Соколова Я.В. [6], Литвинчук І.В. [4]. Основна увага науковців концентрується на класифікації позабалансових рахунків та способах відображення на них господарських операцій. Вивчення предмету позабалансового обліку та його потенційних можливостей потребує подальших досліджень.

Позабалансовий облік є важливим елементом інформаційної системи бухгалтерського обліку на підприємстві, який повинен забезпечити керівництво інформацією про цінності, що не належать підприємству, але тимчасово перебувають у його користуванні, розпорядженні чи зберіганні; умовні права і зобов'язання підприємства; списані активи; об'єкти операційного контролю.

В практичній діяльності сільськогосподарських підприємств є багато випадків, коли підприємство використовує активи, що їм не належать.

Такі активи обліковуються на спеціальних рахунках, сальдо яких не знаходить відображення в балансі підприємства. З цієї причини такі рахунки називають позабалансовими. Існування позабалансових рахунків зумовлене особливостями відносин власності.

Позабалансові рахунки виділені в окремий клас рахунків (нульовий), вони мають своє призначення та певні особливості обліку. Ці рахунки перебувають за межами системи рахунків бухгалтерського обліку, призначених для відображення елементів фінансової звітності (активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів, витрат та фінансових результатів).

Позабалансовий облік призначений для спостереження, вимірювання та реєстрації фактів господарської діяльності підприємства, які на цей час не впливають на його майновий стан, але за якими потрібно здійснювати особливий нагляд з метою володіння повною інформацією про минулі, теперішні та можливі у майбутньому події, та для контролю за наявністю та використанням майна, яке не належить даній організації, але використовується в господарській діяльності на правах користування чи розпорядження [1, с.166].

Позабалансові рахунки призначені для узагальнення інформації про наявність і рух: - цінностей, що не належать підприємству, але тимчасово перебувають у його користуванні, розпорядженні або на зберіганні (об'єкти оперативної (операційної) оренди основних засобів, матеріальні цінності на відповідальному зберіганні, переробці, комісії, монтажі); - умовних прав і зобов'язань підприємства (застави, гарантії, зобов'язання тощо); - бланків суворого обліку; - списаних активів (нестачі цінностей, дебіторська заборгованість) для спостереження за можливістю їх відшкодування винними особами (боржниками); - амортизаційних відрахувань [3].

Бухгалтерський облік на позабалансових рахунках підприємств ведеться за простою системою, за якою записи про надходження, вибуття, використання, продаж матеріальних цінностей, бланків суворого обліку, утворення умовних прав і зобов'язань, списання з балансу майна внаслідок нестачі, псування та простроченої дебіторської заборгованості, нарахування і використання амортизаційних відрахувань проводяться тільки на одному позабалансовому рахунку з вказуванням змісту і кількісно-вартісних показників операції [5].

Товарно-матеріальні цінності відображаються за договірною вартістю або за вартістю, що вказана у приймально-передавальних актах. Орендовані основні засоби відображають за вартістю, що вказана в договорах оперативної (операційної) оренди. Бланки суворого обліку відображаються за умовною вартістю в установленому порядку. Умовні права й зобов'язання відображаються за вартістю, вказаною в документах про гарантії й зобов'язання.

Товарно-матеріальні цінності та основні засоби, вартість яких відображено на позабалансових рахунках, підлягають інвентаризації в порядку, що діє для цінностей, відображених на балансових рахунках відповідного класу.

Незважаючи на те, що інформація позабалансового обліку не використовується для складання фінансової звітності та для розрахунку показників, які характеризують фінансовий стан підприємства, його ведення є обов'язковим і входить до загальної системи бухгалтерського обліку.

Завдяки веденню позабалансового обліку забезпечується реальне відображення економічного стану підприємства, він дозволяє чітко відокремити власні об'єкти від невластних, підтверджує або спростовує облікову інформацію господарюючого суб'єкта, який надав ці активи у тимчасове користування або на зберігання.

Позабалансові рахунки, як і балансові, мають двозначну нумерацію. До позабалансових рахунків також передбачені субрахунки. Однак, облік зазначених активів, умовних прав і зобов'язань ведеться за простою системою, за якою записи

про надходження, вибуття, використання, продаж матеріальних цінностей, бланків суворого обліку, утворення умовних прав і зобов'язань, списання з балансу майна внаслідок нестачі, псування та дебіторської заборгованості проводиться тільки на одному позабалансовому рахунку із зазначенням змісту і кількісно-вартісних показників операції.

Позабалансові рахунки не кореспондують ні між собою, ні з іншими рахунками бухгалтерського обліку. На них відсутній двосторонній рух об'єктів, що обліковуються, тому такі рахунки закриваються в односторонньому порядку.

Для забезпечення первинного обліку на позабалансових рахунках передбачені відповідні первинні документи, а саме: копія інвентарної картки об'єкту, витяг з інвентарної книги, квитанція, книга записів застав, прибутково- видаткова накладна на бланки суворого обліку, прибутково-видаткова книга з обліку бланків суворого обліку, журнал реєстрації руху довіреностей, книга обліку бланків трудових книжок і вкладишів до них, книга обліку руху трудових книжок або вкладишів до них, акт на списання трудових книжок або вкладишів до них, акт на списання довіреностей тощо.

Таким чином, для правильної організації позабалансового обліку необхідно дотримуватися наступних принципів:

- застосування реєстрів диференційованої конструкції по окремих рахунках терміном не менше року;

- здійснення нагляду за відповідними об'єктами обліку при застосуванні способу позиційного запису. Це означає, що встановлення та припинення нагляду слід відображати в одному рядку реєстру;

- підтвердження в реєстрах балансового обліку відображення відповідних фактів в позабалансовому обліку, а в реєстрах позабалансового обліку – відображення в балансовому обліку;

- наведення в реєстрах облікових показників, необхідних для здійснення господарського контролю діяльності підприємства;

- підставою для записів в позабалансовому обліку слугують документи, використані для балансових записів;

- ведення позабалансового обліку окремих об'єктів працівниками, що здійснюють балансовий облік аналогічних об'єктів в балансовому обліку;

- дотримання принципу матеріальної відповідальності.

Отже, важливим кроком до розширення інформаційних можливостей облікової системи може стати відображення в позабалансовому обліку нефінансових показників: ступінь задоволення клієнтів (споживчий капітал), потенційні можливості навчання і розвитку персоналу (людський капітал) та інформації про перебіг процесів оптимізації діяльності (структурний капітал), що допоможе подати керівництву важливу інформацію для стратегічного управління ресурсним потенціалом підприємства. Запропоновані показники мають забезпечити вимоги різних користувачів, зокрема, інформація щодо відносин з клієнтами дає змогу користувачам інформації оцінити імідж підприємства, його соціальну спрямованість та економічну успішність, готовність до взаємовигідної співпраці; інформація щодо внутрішніх бізнес-процесів є важливою для користувачів з погляду оцінки стратегії розвитку діяльності підприємства; інформація щодо людського капіталу дозволяє користувачам оцінити стан персоналу підприємства, а також здобутки підприємства у справі ефективної організації праці та розвитку персоналу.

Література

1. Бачинський В.І. Позабалансовий обліку у сучасній інформаційній системі підприємства / Бачинський В.І., Білинська Н.Є. // Проблеми економіки та управління. – 2012. – №725. – С. 247-253;
2. Бухгалтерський облік: навчальний посібник / Р. Ф. Бруханський, О. П. Скирпан. – Тернопіль: ТНЕУ, 2014. – 444 с.
3. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України: Постанова Правління Національного банку України від 17.06.2004р. № 280, зі змінами та доповненнями.
4. Литвинчук І.В. Об'єкти позабалансового обліку: міжнародний досвід // Тезиси и тексти выступлений на IV-ой международной научной конференции "Развитие г учета и контроля в контексте европейской интеграции". – Житомир-Краматорск: ЧП «Рута», 2005. – С. 117-121.
5. Онищенко В.П. Порівняння методики позабалансового обліку банків та підприємств України /В.П. Онищенко // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія "Економічні науки": науковий збірник / Черніг. держ. технол. ун-т. – Чернігів: Черніг. держ. технол. ун-т, 2013. – № 3(68). – С. 100-105.
6. Палий В.Ф., Соколов Я.В. АСУ и проблемы теории бухгалтерского учета. – М.: Финансы и статистика, 1981. – 224 с.
7. Пушкарь М.С. Забалансовый учет: Практ. Руководство. – М.: Финансы и статистика, 1982. – 48 с.
8. Скирпан О.П. Фінансовий облік: Навч. посібник. / Скирпан О.П., Палюх М.С. - Тернопіль: Економічна думка, 2008. – 407 с.

Вадим Косянчук

Тернопільський національний економічний університет

ОБҐРУНТУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Розвиток ринкових відносин нерозривно пов'язана з боротьбою виробників за більш вигідні умови виробництва і розподілу товарів з метою максимізації прибутку. У науковій літературі, та і в повсякденному спілкуванні подібний конфлікт інтересів називається конкуренцією.

Конкуренція виникла одночасно з товарним виробництвом, але тільки при розвинутих ринкових відносинах, вона стала головним важелем регулювання ринку суспільного виробництва. До середини XIX століття. отримали широкий розвиток ринку вільної конкуренції і не контролюється державою. Такий ринок впливав виробники тільки через механізм попиту та пропозиції, коливання цін, постійно змушуючи рахуватися з вимогами споживачів, поліпшення якості, підвищення продуктивності праці, збільшення виробництва, зниження витрат.

У країнах формування ринкових відносин переважає спонтанна конкуренція, супроводжується деструктивними процесами - банкрутствами, кризами, тощо. У країнах з розвинутою ринковою конкуренції все це відбувається значно організованіше.

Конкуренція відіграє важливу роль у механізмі ринку. Вона стимулює активність виробників. Через конкуренцію, як ніби вони контролюють один одного. Їх боротьба за споживача призводить до зниження цін, зниження витрат виробництва, поліпшення якості продукції, підвищення науково - технічного прогресу. Але потрібно мати на увазі, що конкуренція посилюється протиріч економічних інтересів виробників, призводить до зростання невиробничих витрат, заохочує створення